

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
Економічний факультет
Кафедра фінансів і кредиту

СИЛАБУС
навчальної дисципліни
«Податкова система»
обов'язкова

Освітньо-професійна програма:	Фінанси, банківська справа та страхування
Спеціальність:	072 Фінанси, банківська справа та страхування
Галузь знань:	07 «Управління та адміністрування»
Рівень вищої освіти:	перший (бакалаврський)
Факультет:	економічний
Мова навчання:	українська
Розробник:	Бак Н.А., доцент кафедри фінансів і кредиту, к.е.н., доцент
Профайл викладача:	https://econom.chnu.edu.ua/kafedry-ekonomichnogo-fakultetu/kafedra-finansiv-i-kredytu/kolektyv-kafedry-finansiv-i-kredytv/bak-nataliva-andriyivna
Контактний тел.:	0372-509469
E-mail:	n.bak@chnu.edu.ua
Сторінка курсу в Moodle:	https://moodle.chnu.edu.ua/course/view.php?id=881
Консультації:	он-лайн консультації - згідно з графіком очні консультації – за попередньою домовленістю

1. Анотація навчальної дисципліни. Навчальна дисципліна «Податкова система» належить до обов'язкових освітніх компонент освітньо-професійної програми «Фінанси, банківська справа та страхування» спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування». Після завершення засвоєння змісту дисципліни здобувачі отримають фундаментальні знання та вміння з теорії й практики функціонування податкової системи держави та окремих її компонент, механізму розробки й реалізації податкової політики, порядку нарахування та сплати податкових платежів до державної скарбниці України, а також набудуть відповідних фахових компетентностей для розв'язання складних спеціалізованих завдань і практичних проблем у ході професійної діяльності в галузі фінансів, банківської справи та страхування.

2. Мета навчальної дисципліни - сформувати фундаментальні знання та вміння з теорії й практики функціонування податкової системи держави та окремих її компонент, механізму розробки й реалізації податкової політики, а також порядку нарахування та сплати податкових платежів до державної скарбниці України.

3. Пререквізити. Навчальні дисципліни, обов'язкові для вивчення здобувачем вищої освіти до початку роботи над курсом «Податкова система», - це «Економічна теорія», «Макроекономіка», «Вступ у спеціальність», «Фінанси», «Фінанси підприємств», «Правознавство». Вивчення дисципліни «Податкова система» - це основа для засвоєння інших обов'язкових дисциплін, зокрема «Бюджетна система», «Адміністрування податків», «Фінансовий аналіз», «Фінансування малого бізнесу та стартапів», «Інформаційні системи і технології у фінансах», а також для виконання курсової роботи, проходження виробничої практики та написання кваліфікаційної роботи.

4. Результати навчання. Відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів галузі знань 07 «Управління та адміністрування» за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» (освітня програма «Фінанси, банківська справа та страхування») вивчення дисципліни «Податкова система» сприяє формуванню наступних компетентностей і програмних результатів навчання:

Інтегральна компетентність:

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми в ході професійної діяльності в галузі фінансів, банківської справи та страхування або в процесі навчання, що передбачає застосування окремих методів і положень фінансової науки та характеризується невизначеністю умов і необхідністю врахування комплексу вимог здійснення професійної та навчальної діяльності.

Загальні та фахові компетентності:

ЗК02. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК03. Здатність планувати та управляти часом.

ЗК07. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК08. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК13. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

СК02. Розуміння особливостей функціонування сучасних світових і національних фінансових систем та їх структури.

СК03. Здатність до діагностики стану фінансових систем (державні фінанси, у т.ч. бюджетна та податкова системи, фінанси суб'єктів господарювання, фінанси домогосподарств, фінансові ринки, банківська система та страхування).

СК05. Здатність застосовувати знання законодавства у сфері монетарного, фіскального регулювання та регулювання фінансового ринку.

СК07. Здатність складати та аналізувати фінансову звітність.

СК08. Здатність виконувати контрольні функції у сфері фінансів, банківської справи та страхування.

СК10. Здатність визначати, обґрунтовувати та брати відповідальність за професійні рішення.

СК11. Здатність підтримувати належний рівень знань та постійно підвищувати свою професійну підготовку.

СК12. Здатність до формування та вдосконалення сприятливого середовища для функціонування та розвитку суб'єктів малого підприємництва.

Програмні результати навчання:

- ПР01. Знати та розуміти економічні категорії, закони, причинно-наслідкові та функціональні зв'язки, які існують між процесами та явищами на різних рівнях економічних систем.
- ПР02. Знати і розуміти теоретичні основи та принципи фінансової науки, особливості функціонування фінансових систем.
- ПР03. Визначати особливості функціонування сучасних світових та національних фінансових систем та їх структури.
- ПР04. Знати механізм функціонування державних фінансів, у т.ч. бюджетної та податкової систем, фінансів суб'єктів господарювання, фінансів домогосподарств, фінансових ринків, банківської системи та страхування.
- ПР05. Володіти методичним інструментарієм діагностики стану фінансових систем (державні фінанси, у т.ч. бюджетна та податкова системи, фінанси суб'єктів господарювання, фінанси домогосподарств, фінансові ринки, банківська система та страхування).
- ПР07. Розуміти принципи, методи та інструменти державного та ринкового регулювання діяльності в сфері фінансів, банківської справи та страхування.
- ПР09. Формувати і аналізувати фінансову звітність і правильно інтерпретувати отриману інформацію.
- ПР10. Ідентифікувати джерела та розуміти методологію визначення і методи отримання економічних даних, збирати та аналізувати необхідну фінансову інформацію, розраховувати показники, що характеризують стан фінансових систем.
- ПР11. Володіти методичним інструментарієм здійснення контрольних функцій у сфері фінансів, банківської справи та страхування.
- ПР12. Використовувати професійну аргументацію для донесення інформації, ідей, проблем та способів їх вирішення до фахівців і нефахівців у фінансовій сфері діяльності.
- ПР16. Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань і змістовно інтерпретувати отримані результати.
- ПР17. Визначати та планувати можливості особистого професійного розвитку.
- ПР21. Розуміти вимоги до діяльності за спеціальністю, зумовлені необхідністю забезпечення сталого розвитку України, її зміцнення як демократичної, соціальної, правової держави.
- ПР22. Знати свої права і обов'язки як члена суспільства, розуміти цінності вільного демократичного суспільства, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.
- ПР23. Визначати досягнення та ідентифікувати цінності суспільства на основі розуміння місця предметної області у загальній системі знань.
- ПР24. Формувати та вдосконалювати механізм фінансового забезпечення для функціонування та розвитку суб'єктів малого підприємництва.

5. Опис навчальної дисципліни

5.1. Загальна інформація

Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість		Кількість годин						Вид підсумкового контролю
			кредитів	годин	лекції	практичні	семінарські	лабораторні	самостійна робота	індивідуальні завдання	
Денна	III	V	5	150	30	45	-	-	75	-	екзамен
Заочна	III	V	5	150	8	8	-	-	134	-	екзамен

5.2. Дидактична карта навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усьо- го	у тому числі					усьо- го	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
Змістовий модуль 1. Теоретичні аспекти податкової системи України. Непрямі податки												
Тема 1. Економічна суть і види податків Мета: розуміти зміст, необхідність, функції податків; розрізняти види податкових платежів; знати особливості елементів оподаткування в Україні	10	2	4	-	-	4	10	-	-	-	-	10
Тема 2. Податкова система та податкова політика держави Мета: розуміти правові та організаційні засади побудови сучасних податкових системи; діагностувати особливості складу й структури податкової системи України; знати критерії та принципи реалізації податкової політики; критично оцінювати сучасну податкову політику	10	2	4	-	-	4	10	1	-	-	-	9
Тема 3. Державна податкова служба як суб'єкт податкової політики держави Мета: розрізняти суб'єктів податкової політики держави та аналізувати роль Державної податкової служби України; характеризувати напрямки та способи адміністрування податків і зборів, зокрема податкового контролю; усвідомлювати права та обов'язки платників податків	12	2	2	-	-	8	13	-	1	-	-	12
Тема 4. Податок на додану вартість Мета: розуміти зміст ПДВ; знати механізм	15	4	4	-	-	7	15	1	1	-	-	13

його застосування, зокрема процедури електронного адміністрування												
Тема 5. Акцизний податок Мета: розуміти зміст акцизного податку; знати механізм його застосування; розрізняти особливості оподаткування окремих груп підакцизних товарів	12	2	2	-	-	8	12	1	1	-	-	10
Тема 6. Митні платежі як складова податкової системи України Мета: розуміти засади митного оподаткування; знати механізм застосування митних платежів	14	2	4	-	-	8	13	1	1	-	-	11
Разом за змістовим модулем 1	73	14	20	-	-	39	73	4	4	-	-	65
Змістовий модуль 2. Прибуткове оподаткування юридичних і фізичних осіб та інші складові податкової системи України												
Тема 7. Податок на прибуток підприємств Мета: розуміти засади прибуткового оподаткування підприємств; знати механізм застосування податку на прибуток, зокрема характеризувати податкові різниці	13	2	3	-	-	8	12	1	1	-	-	10
Тема 8. Податок на доходи фізичних осіб Мета: розуміти еволюційно-правові засади підсистеми оподаткування доходів громадян; знати механізм застосування військового збору та ПДФО, зокрема податкової соціальної пільги та податкової знижки; розрізняти особливості оподаткування окремих видів доходів	15	4	5	-	-	6	16	1	1	-	-	14

громадян												
Тема 9. Оподаткування доходів суб'єктів малого бізнесу Мета: розуміти еволюційно-правові засади підсистеми оподаткування суб'єктів малого бізнесу в Україні; розрізняти особливості механізмів застосування загальної та спрощеної систем	11	2	4	-	-	5	12	-	1	-	-	11
Тема 10. Рентні платежі Мета: розуміти зміст і призначення рентного оподаткування; розрізняти особливості механізму застосування різних рентних платежів	15	4	6	-	-	5	15	-	1	-	-	14
Тема 11. Екологічне оподаткування Мета: розуміти зміст і призначення екологічного оподаткування; знати механізм застосування екологічного податку	10	2	2	-	-	6	10	1	-	-	-	9
Тема 12. Місцеві податки та збори Мета: розуміти зміст і призначення місцевого оподаткування; розрізняти особливості механізму застосування місцевих податків і зборів	13	2	5	-	-	6	12	1	-	-	-	11
Разом за змістовим модулем 2	77	16	25	-	-	36	77	4	4	-	-	69
Усього годин	150	30	45	-	-	75	150	8	8	-	-	134

5.3. Самостійна робота здобувача

Самостійна робота здобувачів з дисципліни «Податкова система» направлена на узагальнення, засвоєння та закріплення знань по кожній темі. Вона включає наступні види робіт: опрацювання лекційного матеріалу, рекомендованої літератури, підготовку до практичних занять, розгляд питань, які виносилися на самостійне вивчення, а також виконання дослідницького завдання. Зміст завдання полягає в необхідності сформулювати пакет податкової звітності суб'єкта господарювання – платника податків (за вибором студента) за даними його податкового та бухгалтерського обліку, а також проаналізувати порядок нарахування та сплати суб'єктом обов'язкових платежів у Державний бюджет України та місцеві бюджети. За виконання завдання здобувач може отримати п'ять балів. Кількість балів, в яку оцінено виконання дослідницького завдання, може бути зменшена за

наступні недоліки: недостатньо повний пакет податкової звітності (менше за п'ять декларацій/розрахунків), поверхневий аналіз порядку нарахування та сплати податків/зборів, недбале оформлення. В цілому результати самостійної роботи здобувача оцінюються викладачем на практичних заняттях.

№ п/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна ф.н.	заочна ф.н.
1	Тема: Економічна суть і види податків 1. Дискусійні питання суті та функцій податків. 2. Еволюція форм оподаткування та функцій податків. 3. Податок як елемент фінансового господарства держави. 4. Податкові надходження – основне джерело доходів державного бюджету. 5. Податок як інструмент фінансового регулювання розвитку національної економіки. 6. Вплив непрямих податків на процеси виробництва та споживання продукції. 7. Прямі податки як фінансовий інструмент державного регулювання діяльності суб'єктів господарювання. 8. Податкові пільги: за та проти.	4	10
2	Тема: Податкова система та податкова політика держави 1. Діалектика принципів розбудови податкової системи держави. 2. Податкова система України: основні етапи становлення та розвитку. 3. Проблематика розбудови податкової системи України та напрями її реформування. 4. Податкові системи зарубіжних країн <i>[на прикладі окремої країни або міждержавного регіонального утворення]</i> . 5. Перспективи застосування в Україні зарубіжного досвіду розвитку податкових систем. 6. Податкова політика та її вплив на розвиток адміністративно-територіальних одиниць в Україні. 7. Пріоритети податкової політики держави на сучасному етапі соціально-економічного розвитку країни. 8. Вплив фактора оподаткування на місце країни в світових економічних та інших рейтингах.	4	9
3	Тема: Державна податкова служба як суб'єкт податкової політики держави 1. Еволюція суб'єктів податкової політики в Україні. 2. Взаємодія суб'єктів податкової політики в Україні, необхідність і можливості її поліпшення. 3. Державна податкова служба України: етапи розвитку та вдосконалення функцій як суб'єкта податкової політики. 4. Зміст адміністрування податків і зборів, його роль у процесі реалізації податкової політики держави. 5. Податковий облік і податкова звітність, їх місце в процесі адміністрування податків і зборів. 6. Податковий контроль як складова системи державного фінансового контролю. 7. Проблеми та напрямки вдосконалення податкового контролю в Україні. 8. Ухилення від сплати податків: причини, види, наслідки та напрямки подолання. 9. Податковий менеджмент, його організаційні та правові аспекти.	8	12
4	Тема: Податок на додану вартість 1. Оподаткування доданої вартості в контексті історичного досвіду та міжнародної практики. 2. ПДВ як складова системи універсальних акцизів. 3. Оцінка ролі податку на додану вартість як фіскального інструменту держави.	7	13

	4. Регулятивний потенціал податку на додану вартість. 5. Необхідність і напрямки вдосконалення оподаткування доданої вартості в Україні.		
5	Тема: Акцизний податок 1. Акцизний податок як специфічний інструмент оподаткування споживання. 2. Акцизний податок – “вмонтований стабілізатор” розвитку національної економіки. 3. Тенденції розвитку специфічного акцизного оподаткування в Україні.	8	10
6	Тема: Митні платежі як складова податкової системи України 1. Митні платежі як інструменти податкової та митної політики держави. 2. Митне оподаткування як метод регулювання економічних і соціальних процесів у державі. 3. Фіскальний потенціал митних платежів в Україні. 4. Вплив митних платежів на формування результатів фінансово-господарської діяльності експортерів та імпортерів в Україні. 5. Необхідність і можливості вдосконалення механізму застосування митних платежів в Україні відповідно до стандартів Європейського Співтовариства.	8	11
7	Тема: Податок на прибуток підприємств 1. Податок на прибуток підприємств як інструмент державного регулювання економічних процесів. 2. Вплив прибуткового оподаткування на формування фінансових ресурсів суб’єктів господарювання. 3. Фіскальне призначення податку на прибуток підприємств. 4. Особливості механізму оподаткування прибутку підприємств різних форм власності в Україні. 5. Особливості механізму оподаткування прибутку фінансово-кредитних установ в Україні. 6. Особливості механізму оподаткування фінансових результатів діяльності страхових компаній в Україні. 7. Особливості механізму оподаткування прибутку сільськогосподарських товаровиробників в Україні. 8. Трансферне ціноутворення та його вплив на результативність оподаткування прибутку підприємств в Україні. 9. Проблеми та перспективи вдосконалення механізму оподаткування прибутку підприємств в Україні.	8	10
8	Тема: Податок на доходи фізичних осіб 1. Фіскальний потенціал податку на доходи фізичних осіб. 2. Вплив податку на доходи фізичних осіб на рівень матеріального добробуту громадян. 3. Перспективи розвитку підсистеми оподаткування доходів громадян в Україні. 4. Можливості використання в Україні зарубіжного досвіду оподаткування доходів населення.	6	14
9	Тема: Оподаткування доходів суб’єктів малого бізнесу 1. Податки як інструмент реалізації державної політики сприяння розвитку малого бізнесу в Україні. 2. Спеціальні податкові режими: вітчизняний і зарубіжний досвід застосування. 3. Спрощений режим оподаткування доходів підприємств і громадян у різних сферах економічної діяльності: переваги та недоліки. 4. Єдиний податок: еволюція теорії та практики. 5. Переваги та недоліки чинного механізму застосування єдиного податку. 6. Оцінка результативності використання фіскального та регулятивного потенціалу єдиного податку. 7. Проблеми та перспективи розвитку підсистеми оподаткування доходів і майна сільськогосподарських товаровиробників в Україні. 8. Напрямки посилення дієвості спеціального режиму оподаткування	5	11

	доходів суб'єктів малого бізнесу в Україні.		
10	Тема: Рентні платежі 1. Економічне значення рентних платежів і напрямки підвищення дієвості механізму їх застосування. 2. Рентне оподаткування: вітчизняний і зарубіжний досвід його застосування. 3. Напрямки підвищення ефективності спеціального використання надр в Україні за допомогою фіскальних інструментів. 4. Фіскальний і регулюючий потенціал рентної плати за спеціальне використання лісових ресурсів. 5. Рентна плата за спеціальне використання води як фінансовий інструмент раціонального використання водних ресурсів України. 6. Проблеми грошової оцінки й диференціації ставок рентної плати за спеціальне використання природних ресурсів і напрямки їх подолання. 7. Звітність і відповідальність платників податків–користувачів природних ресурсів.	5	14
11	Тема: Екологічне оподаткування 1. Соціально-економічне та фіскальне значення екологічного оподаткування в умовах реформування національної економіки. 2. Екологічний податок: проблеми справляння та напрямки вдосконалення механізму його застосування.	6	9
12	Тема: Місцеві податки та збори 1. Загальнодержавні та місцеві податки й збори: порівняльна характеристика. 2. Місцеві податки та збори: фіскальне та регулятивне значення. 3. Місцеве оподаткування як метод забезпечення самофінансування розвитку територіальних громад в Україні. 4. Оцінка фіскальної та соціально-економічної результативності місцевого оподаткування в Україні. 5. Майнове оподаткування: вітчизняний і зарубіжний досвід застосування. 6. Плата за землю як інструмент раціонального використання земельних угідь і розміщення виробництва та населення в територіальному розрізі.	6	11

6. Методи навчання, форми та методи оцінювання

Методи навчання:

- вербальні методи (лекція, дискусія, бесіда, консультація тощо);
- наочні методи (презентації результатів виконаних завдань, ілюстрації, відеоматеріали тощо);
- робота з інформаційними ресурсами: з навчально-методичною, науковою, законодавчо-нормативною літературою та інтернет-ресурсами;
- комп'ютерні засоби навчання (онлайн курси – ресурси, web-конференції, вебіари тощо);
- самостійна робота над індивідуальним завданням або за програмою навчальної дисципліни;
- дистанційне навчання з використанням відповідних онлайн-платформ.

Форми та методи оцінювання:

- усне опитування;
- письмове опитування;
- тестування;
- глосарій;
- розрахункові роботи;
- презентація і захист результатів виконаних завдань і досліджень;
- аналітичні звіти, реферати, тези доповідей, статті;
- виступи на наукових заходах;
- підсумковий контроль – екзамен.

Критерії оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни

Дедлайни та перескладання. Роботи, які здаються з порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (мінус 1 бал за кожен день порушення дедлайну). Перескладання модулів відбувається з дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний, участь у конференції, студентській олімпіаді тощо).

Академічна доброчесність. Здобувачі повинні самостійно виконувати навчальні завдання, завдання поточного та підсумкового контролю результатів навчання. В разі використання чужих ідей, розробок, тверджень, обов'язковим є посилення на джерела інформації. Списування під час контрольних заходів має наслідком отримання незадовільної оцінки за відповідний вид роботи.

Відвідування занять. Відвідування занять - обов'язкова умова виконання навчального плану дисципліни. За відсутності здобувача на практичному занятті він втрачає можливість отримати бали як результат його оцінювання по конкретній темі. Форми навчання визначені затвердженим графіком освітнього процесу Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.

Критерії оцінювання:

при усних відповідях: повнота розкриття питання; логіка викладання матеріалу; використання різноманітних (у тому числі іноземною мовою) джерел інформації; аналітичні міркування, уміння робити порівняння, висновки; уміння аналізувати теоретичні проблеми з урахуванням світової та вітчизняної практики;

при виконанні письмових завдань: повнота розкриття питання, аргументованість і логіка викладення матеріалу, використання різноманітних джерел, законодавчих актів, прикладів і фактичного матеріалу тощо; правильність проведення розрахунків відповідно до норм чинного податкового законодавства; цілісність, системність, логічність, уміння формулювати висновки; акуратність оформлення письмової роботи.

Вищими балами оцінюється самостійний обґрунтований погляд здобувача щодо конкретної практичної ситуації або проблеми.

Максимальна кількість балів, яку здобувач може отримати в процесі вивчення дисципліни протягом семестру, становить 100 балів, з яких 60 балів здобувач набирає при поточних видах контролю і 40 балів – у процесі підсумкового виду контролю (екзамену).

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
	оцінка (бали)	пояснення за розширеною шкалою
відмінно	A (90 – 100)	відмінно
добре	B (80-89)	дуже добре
	C (70-79)	добре
задовільно	D (60-69)	задовільно
	E (50-59)	достатньо
незадовільно	FX (35-49)	незадовільно (з можливістю повторного складання)
	F (1-34)	незадовільно (з обов'язковим повторним курсом)

Максимальна оцінка знань здобувача під час навчальних занять за кожен модуль наведена в таблиці.

Розподіл балів, які отримують здобувачі

Поточне оцінювання (аудиторна та самостійна робота)													Кількість балів (екзамен)	Сумарна кількість балів
Змістовий модуль 1						Змістовий модуль 2								
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	ІНДЗ		
4	4	5	5	4	4	5	5	5	5	4	5	5	40	100

T1, T2 ... T12 – теми змістових модулів.

Максимальна кількість балів складає: за перший модуль – 26 балів, за другий модуль – 34 бали (разом – 60 балів).

З навчальної дисципліни «Податкова система» проводиться семестровий екзамен в обсязі навчального матеріалу, визначеного робочою програмою дисципліни, і в терміни,

передбачені графіком освітнього процесу. У випадку отримання менше 50 балів за результатами загального підсумкового контролю, здобувач обов'язково здійснює перекладання для ліквідації академічної заборгованості.

Екзаменаційний білет містить 4 завдання: теоретичне питання з дисципліни (10 балів), чотири тестові завдання (по 2 бали, сумарно 8 балів), глосарій (визначення чотирьох термінів – по 2 бали, сумарно 8 балів) і виробничу ситуацію (14 балів).

10 балів ставиться за повне розкриття теоретичного питання. У випадку неповної відповіді зберігається відсоткове відношення розкриття відповіді та бального оцінювання.

14 балів здобувач отримає за повне та правильне (відповідно до чинного законодавства; без математичних помилок) розв'язання виробничої ситуації.

Після підготовки здобувачем конспекту відповіді та розв'язання задачі відбувається його усна відповідь викладачеві. В процесі цього здобувачу можуть бути задані додаткові питання.

Також екзамен може бути проведений у письмовій формі.

7. Рекомендована література - основна

1. Бак Н.А. Податкова система : методичні рекомендації. Чернівці : Чернівецький нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2022. 100 с.
2. Бак Н.А. Податкова система України : навч. посібник. Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2017. 142 с.
3. Бак Н.А. Податкова система : навч. посібник (тести). Чернівці : Чернівецьк. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2022. 172 с. URL : <https://archer.chnu.edu.ua/xmlui/handle/123456789/4729>
4. Бак Н.А. Податкова система. *Фінанси, банківська справа та страхування. Грошовий обіг і публічні фінанси*: підручник для бакалаврів / за ред. проф. П.О. Нікіфорова, доц. Н.А. Бак. Чернівці, 2019. С. 240-296.
5. Варналій З.С., Романюк М.В. Податкова система : підручник. Київ : Знання України, 2019. 567 с.
6. Конституція України : Статті 85, 95, 96, 97, 98. 116, 119 : Закон України від 28.06.96 р. № 254к/96-ВР.
7. Митний кодекс України : Закон України від 13.03.12 р. № 4495-VI.
8. Податкова система : навч.- метод. посібник для самост. вивч. дисц. / кер. авт. кол. В.К. Хлівний. К.: КНЕУ, 2014. 372 с.
9. Податкова система : навч. посіб. / Андрущенко В.Л. та ін. Ірпінь : Університет ДФС України, 2020. 492 с.
10. Податковий кодекс України : Закон України 2 груд. 2010 року № 2755-VI.
11. Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування : Закон України від 8 лип. 2010 р. № 2464-VI.
12. Соколовська А.М. Основи теорії податків : навч. посібник. К.: Кондор, 2010. 326 с.

8. Інформаційні ресурси

1. Аналітика : Міжнародний центр перспективних досліджень: *веб-сайт*. URL: <http://icps.com.ua/>
2. Дані та аналітика : Міністерство фінансів України : *веб-сайт*. URL: <https://mof.gov.ua/uk>
3. Законодавство України : Верховна рада України : *веб-сайт*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws>
4. Звітність : Державна казначейська служба України : *веб-сайт*. URL: <https://www.treasury.gov.ua/ua>
5. Електронні форми документів : Державна податкова служба України : *веб-сайт*. URL:
6. Книжки про оподаткування: скачайте безкоштовно : Вісник. Офіційно про податки : *веб-сайт*. URL: <http://www.visnuk.com.ua/uk/news/100014807-knigi-pro-opodatкування?preview=1571665670>
7. Статистика : Національний банк України : *веб-сайт*. URL: <https://bank.gov.ua/>
8. Статистична інформація : Державна служба статистики України : *веб-сайт*. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

